

08-8/410-4/2014

L

A JAVASLATTEVŐ ADATAI

A javaslatot benyújtó személy vagy kapcsolattartó személy adatai:

Név: Pécs, Martyn Ferenc Alapfokú Művészetoktatási Iskola

Rónaszéki Mónika igazgató

Levelezési cím: 7625 Pécs, Cserző köz 2.

Telefonszám: 06-72-315-355

E-mail cím: isimartyn@gmail.com**A Nemzeti érték adatai**1.A nemzeti érték megnevezése: **Apagyi Mária:****ZONGORÁLOM,****Kreatív zongoratanulás**2.A nemzeti érték szakterületenkénti kategóriák szerinti besorolása: **kulturális**

3.A nemzeti érték fellelhetőségének helye:

**Martyn Ferenc Alapfokú Művészetoktatási Iskola
7625 Pécs, Cserző köz 2.**

4.Az értéktár megnevezése, amelybe a nemzeti érték felvételét kezdeményezik:

Települési

5.A nemzeti érték rövid szöveges bemutatása, egyedi jellemzőinek és történetének leírása:

APAGYI MÁRIA: ZONGORÁLOM I-II-III**Apagyi Mária kottakönyve 1968 óta összegyűjtött zongoratanítási gyakorlatának összefoglaló eredménye, melyet három kötetben dolgozott fel.****Mindhárom kötet hagyományosan zongoraiskolának is mondható, mégis gyökeresen eltér a szokványos zongoraiskolai kiadványoktól, mert több évtizedes gyakorlati tanítása során kialakult és megfogalmazódott benne a mélyben rejlő interdiszciplináris összefüggések felfedezésének az igénye, mely tanár és tanítvány számára egyaránt szélesebb látókört biztosít a zenei formák, a művészeti ágak, valamint a természetet működtető szerkezeti rendszerek között. Ezek a „felfedezések”**

alapvetően megváltoztatták a tanítás-tanuláshoz való viszonyt, a tanár és tanítvány közötti kapcsolattal együtt. és a tananyag hangsúlyainak a változtatásához is nagymértékben hozzájárultak. Szemléletileg egyetemessé tették a tanulságokat, melyek a jövő, különösen a fiatalok generációjának egészséges szemléleti fejlődése szempontjából nélkülözhetetlen.

A kiadvány Apagyi Mária több évtizedes tanításának az eredménye és összefoglalása, melyen már generációk nőttek fel, és értek el hazai és nemzetközi sikereket.

A kiadvány tehát Pécsről indult, és komoly hazai és nemzetközi sikereket ért el. Japánban mutatkozik iránta a legnagyobb igény, ott be akarják vezetni a japán zenei oktatásba, mondván, hogy náluk csak technikát tanítanak, ennek a kiadványnak pedig olyan filozófiája van, amely egyetemes értékűvé teszi, beleértve a „kék füzet”-nek nevezett kiegészítő tanulmányt is.

A kötetek angol nyelvű fordítása jelenleg folyamatban van....

6. Indoklás az értéktárba történő felvétel mellett:

a **ZONGOÁLOM** c. kiadvány véleményünk szerint olyan kipróbált értéket képvisel, mely a vertikális és horizontális összefüggésekre egyaránt figyel, ezáltal olyan új és hosszú távú gondolkodást fejleszthet ki a tanárokból és tanítványokból egyaránt, mely – sajnos – Magyarországon még mindig „hiánycikk”.

Az értéktárba történő felvétele segítené, különösen a jövő generációja számára a szellemi és szemléleti továbblépést, nem csak a zenei területen, hanem egyetemes érvennyel. Erre országunkban igen nagy szükség lenne.

7. A nemzeti értékkel kapcsolatos információt megjelenítő források listája (bibliográfia, honlapok, multimédiás források):

Több japán nagyvárosban (Tokio, Kyoto, Oszaka, Nara, Hiroshima és Nagaszaki) tartottak a **ZONGORÁLOMRÓL** konferenciát.

A magyar városok mellett bemutatták még a három kötetet Stockholmban, Chicagóban, és az angliai Yorkban is.

A kiadványra vonatkozó ajánlások megtalálhatók a ZONGORÁLOM fejezetei között, az alább jelzett oldalakon.

Ajánló személyek:

Sári József zeneszerző (I. kötet 11.o.),

Dr.Ábrahám Mariann, zongoraművész tanár (I. kötet 101. o.),

Szabó Dániel jazz-zongoraművész (II. kötet 3. o.),

Gyöngyössy Zoltán Liszt díjas fuvolaművész egyetemi tanár (II. kötet 99.o.)

Tilless Béla Csokonay-díjas képzőművész, az MKISZ Interdiszciplináris Szakosztály vezetője (III. kötet 3. o.),

Nagy Dénes matematikus kutatóprofesszor, Melbourne III. kötet 99. o.)

Mellékletek:

**Laczó Zoltán (a Zeneművészeti Egyetem docense):
„A megvalósult ÁLOM – a ZongorÁLOM”
(Parlando 51 évf. 2003. 1. szám)**

**Kovács Attila:
„ZogorÁlom – Apagyai Mária kreatív zongoraiskolája”
(Pécsi Hét 2009. január 16.)**

**Mészáros B. Endre:
Tanuljunk összművészetet!
Zongoráalom, Formabontó könyv...
(Dunántúli Napló, 2008. november 24.)**

Japan dokumentumok: „A” - „B”

Dr. Ábrahám Mariann Web oldalán

www.abrahammariann.hu

English version /CV/ Links available:

EPTA UK Conference July 19-21,

2012 HESLINGTON, YORK

**Maria Apagyi: PIANODREAM- Creative Piano Learning
University of York**

**Apagyi Mária: ZONGORÁLOM Kreatív zongoratanulás
(II/1.rész)**

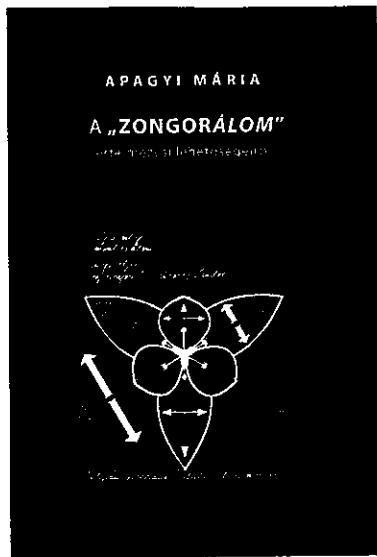
<http://www.parlando.hu/2009105.htm>

**Apagyi Mária: ZONGORÁLOM Kreatív zongoratanulás
(II/2.rész)**

<http://www.parlando.hu/2009-3-03.htm>

III.Mellékletek: a ZONGORÁLOM három kötete címlapjainak és a kiegészítésnek fotói:

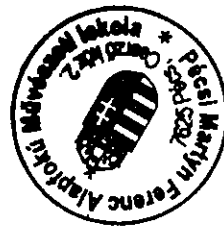

Pécs, 2013. 12. 27.

Martyn Ferenc Alapfokú Művészetoktatási Iskola

Igazgató: *Abraham, Károly*

Igazgató helyettes: *Al, J*

RaHangoló

ZongorÁlom – Apagyi Mária kreatív zongoraiskolája

Egy több mint három évtizedes zenei, de még inkább komplex audiovizuális életmű egyik kiemelkedő, rendkívül izgalmas, „zongoraszemléletű” összegzése jelent meg az év végén. Apagyi Mária 2002 és 2004 között írott ZongorÁlom című, három kötetből álló kreatív zongoraiskolája a pécsi Apáczai Nevelési Központ Martyn Ferenc Művészeti Szabadiskolája gondozásában került kiadásra. Annak az intézményének, melynek férjével, Lantos Ferencsel együtt megálmodója, felvirágoztatója és egyik vezetője volt Apagyi Mária, aki a „kotta-könyv” céljaként a kreatív emberi gondolkodás és a kreatív zenélés megalapozását jelöli meg.

A szerző a könyvben már a kezdeti ismereteknél is épít a növendék saját fantáziájára, aki rendkívül sokszínű, „a kreativitást fejlesztő zenedarabokkal, gyakorlatokkal, feladatokkal ismerkedhet meg,

kitűnő vizuális analógiákkal szinkronizálva” – fogalmaz a jazz példatár készítésében is közreműködő zongoraművész, Binder Károly. Olyan kiválóságok segítettek az e téren is a munka oroszlánrészt magára vállaló Apagyi Máriát, mint Esztényi Szabolcs, Sári József, Dubrovay László, vagy az egykori tanítványok közül Király Csaba és Szabó Dániel.

A zongoraiskola különösen fontos értéke, hogy a kortárszene sokak által nehezen érthetőnek vélt hangzásvilágát és annak megszólaltatási gyakorlatát, közérthető példákkal egészen közel tudja hozni az ilyen írásmódhoz nem szokott muzsikushoz, vagy laikus érdeklődőhöz egyaránt.

Az audiovizuális komplexitás ragyogó példái az egykori tanítványok gyermek- és ifjúkori képi megjelenítései, melyek ennek a Göncz Árpád által is követendő példaként említett pedagógiai koncepciónak

magától értetődő természetességét sugározzák.

A ZongorÁlom csakugyan álom mindazoknak, akik érteni, élvezni és művelni szeretnék a zongorázás örömét – a szigorúan kötött művektől az improvizálás szabadságáig – fogalmaz Szöllősi-Nagy András, az UNESCO párizsi tudományos igazgatója.

Mindhárom kötet rendkívül szimpatikus törekvése a minden részletre kiterjedő világosság és precizitás, az adott téma háttérére való utalás, mely nemcsak tanárnak, de növendéknek is hasznára válhat. Akárcsak a jól megválasztott, és a különösen a harmadik kötetben a zenetörténet egészét felölelő merítésű zenei példatár.

„Külön kellene méltatni a vizuális és irodalmi példákat, a munkát Lantos Ferencsel, mely a könyv egészében, szerkezetében és kapcsolódásainak kiterjedésében mutatkozik meg. Fontos könyv a ZongorÁlom, el kell juttatni mindenhová, ahol a nyílt szívek és nyílt elmék befogadják, hogy az álom valósággá váljék.” Tilles Béla képzőművész szavaival ajánlom magam is minden érdeklődőnek figyelmébe Apagyi Mária hiánypótló audiovizuális zongoraiskola-trilógiáját.

Kovács Attila

Duna-ántúli Napló
2008. november 24. hétfő

ÁNTÚLI NAPLÓ

KULTÚRA-MŰVELŐDÉS

Tanuljunk összművészetet!

ZONGORÁLOM Formabontó könyv és két megismételhetetlen koncert

Miként tanítható a teljességre törekvő a művészetben, hogyan képezhető a kreativitás? Erről született egyedülálló pécsi könyv, melynek „fejezeteit” neves előadóművészek a gyakorlatban is bemutatják.

Mészáros B. Endre

Amint a zongoráról, a zenei műfajok kapcsolatáról, a képző és a zeneművészet összefüggéseiről tudni kell, és tudni lehet, amit több évtizeden át az összművészeti kreatív képzésről Apagyí Mária zongoraművésznő és Lantos Ferenc festőművész kialakított, az mind terítékre kerül abban az új és egyedülálló háromkötetes zongoraiskola-könyvben, melyet a héten mutatnak be a Martyn Ferenc Művészeti Szabadiskolában, a Művészetek és Irodalom Házában és a pécsi Művészeti Szakközépiskolában. Tág a világ, mint az álom, mégis elfér egy virágon, írta egykor Weöres Sándor, s nem véletlen, hogy ez a mottója a Zongoráalom című munkának. – A világon nincs még egy ilyen zongoraiskola, ahol a zenei hangsúlyok olyan tartalmi kapcsolati problémák köré rendeződnek, amelyek a természetben, a művészeti ágakban és a tudományágakban egyaránt meghatározó jelentőségűek. Mindegy, hogy a dzsessz, vagy a komolyzene felé hajlik a tanuló, olyan átfogó gondolkodást szerezhet ily módon, mely az élet bármilyen területén használható – összegez Apagyí Mária. Azt pedig már Lantos Ferenc teszi hozzá, hogy ebből

Apagyí Mária művészi és tanári tapasztalatait sűrítette ebbe a könyvbe

az összeállításból szabadságot tanulhatnak a fiatalok, az egyéni értelmezés alapján történő zenei megszólaltatást, a rögtönzés titkait. A zeneművek jobb megértését, a komponálás lényegét. A jobb megértést pedig vizuális analógiák is elősegítik. – A kreativitását, művészi érzékét és zongoratudását fejleszteni akaró olvasó, tanár, növendék olyan hiteles forrást tart a kezében, amelyre teljes bizalommal támaszkodhat – vélekedik az anyagról Szabó Dániel, nemzetközi hírű dzsesszzongoristánk, aki maga is ezen a képzési formán nevelkedett, s a könyvben saját kompozíciója, sőt, egy négyéves korban készült rajza is szerepel.

A könyvbemutató mellett Őszi Virág Szimpózium elnevezéssel a fent említett három intézményben csütörtökön és pénteken szakmai találkozóra is sor kerül a kreatív művészetpedagógia mai állását, lehetőségeit elemézve. Érdemes azonban odafigyelni a programban két rendkívüli és nyilvános koncertre is. A Pécsi Művészeti Szakközépiskolában 27-én Takács Jenőre, az Európa-hírű zeneszerzőre, a felsőfokú pécsi zenei képzés első vezetőjére emlékeznek, s hét művét, köztük olyan darabot is előadnak, mely még nem csendült fel a városban. Másnap ugyanitt ismét egy megismételhetetlenül izgalmas koncert következik. A klasszikus improvizációkat Apagyí Mária-tól (zongora), és Udvardy Gizellától (oboa), a dzsesszrögtönzéseket pedig két kiemelkedő dzsesszzongoristánktól, Gonda Jánostól és Szabó Dánieltől hallhatjuk.

LACZÓ ZOLTÁN

A megvalósult ÁLOM – a ZongorÁLOM

Kreatív zongoratanulás

Apagyai Mária három kötetes zongoraiskolája

PÉCS már 2008 novemberének utolsó napjaiban ünneplőbe öltözött. Ez nem annyira az elő-ádvanti készülődésnek, mint inkább a 2010-es évnak szolt, amikor is majd Európa Kulturális Fővárosa rangját élvezve várhatja a külföldi látogatókat, sok-sok kulturális csemegével csábítva ide azokat. Most a belföldi, a budapesti, s más vidéki városok béli és főként helyi látogatók meghívására koncentrált. Ünnepségre került sor 2008. november 27-én csütörtökön 17-19 óra között a Művészetek és Irodalom Házában, úgy is, mint az „Őszi Virág Szimpózium”, a Pécs-2010 Európa Kulturális Fővárosa program 2008-as felvezető évének egyik hivatalos rendezvénye.

Az Apáczai János Nevelési Központ keretében működő Martyn Ferenc Művészeti Szabadiskola fiatal igazgatója, Garamvölgyi Attila volt az est moderátora, aki meleg, közvetlen, családias hangulatot teremtve köszöntötte Apagyai Máriát, aki szerzője egy néhány hete újonnan megjelent zongoraiskolának. Garamvölgyi igazgató úr, célzott kérdéseivel tette világossá a termet zsúfolásig megtöltő hallgatóság előtt, hogy milyen kivételes eseménynek a résztvevői, részesei. Az estet különösen az tette élménygazdaggá, hogy a kiadvány számos rövid részletét élő előadásban hallhattuk Apagyai Mária jelenlegi és korábban volt – ma már tanárkollégák – növendékeinek professzionális zongorázásában, más egyéb hangszerek kamarazenei megszólaltatásában. Az előadók életkori spektruma 6-60 évig terjedt.

Semmi többről nem esik szó majd e sorok közepette, csak annyi, amennyit e sorok írójának volt kiváltsága megtapasztalni – auditíve és kottalapozgatás közben – ezen a bensőségessé tett, de széles nyilvánosság előtt zajló ünnepségen.

A 3 kötetes „ZongorÁLOM” ’Kreatív zongoratanulás’ alcímet viselő iskola megjelenésében csaknem hagyományos. Álló alakú, A4-es formátumú méret, a bal szélén mintha spirál fogná össze a kötetet. A spirálra épp csak emlékeztet a függőlegesen elhelyezett teljes zongorabillentyűzet: sem több, sem kevesebb, mint egy hangversenyzongorán az érinthető billentyűk száma. Megszámlálhatóan igazodik a realitáshoz. Háttérként vizuális hullámok a kötetek borítóján. Minden kötet más színben hullámlázik. Az előtérben körök, átlók, virágszirmok – pirossal, jelezvén a geometria törvényeit vállaló igazodást – talán a teljes világrendhez. Figyelmesebben megnézzé lejjebb: „A tulipán virágjának felülnézeti szimmetriái” kézzel írott szöveg segít az értelmezésben. Felül Weöres Sándor versidézet: „Tág a világ mint az álom. Mégis elfér egy virágon.”

A lapozó kíváncsiszkodóban felébred a gyanú: lehet, hogy nemcsak hangok, ujjrendek, gyakorlatok találhatók a kötetekben, talán valami más is, több is?

A gyanú már az első belelapozás pillanatában megalapozottá válik. Mert, hogy valóban nemcsak hangok, ujjrendek, gyakorlatok gyűjteményét alkotják a kötetek, hanem fotók, színek, színes fotók, vizuális műalkotások fotói, fekete-fehérek és árnyalatokban tobzódók teszik szinte letehetetlenné a nyomdailag legmagasabb színvonalon megjelent kiadványt. És szakismeretek sokasága ad megszokott és kevésbé hagyomá-

nyos információkat azoknak, akik használni fogják a „kottakönyvet” - szöveges fogalmai leírásoktól a kottaképekbe foglalt zenei, zeneelméleti ismeretekig a C-dúr skálától a 3:1 vagy 5:1 dallammodellig, a Guidó-féle kéztől, a diatóniától a felhangsorig, szinte felsorolhatatlan sokaságban. Epigrammaszerű rövidségű költemények vagy teljes versek, kortársaktól és az irodalomtörténet nagyjaitól, a filozófiatörténet klaszszikus gondolkodóitól a jelen rajongók és tisztelők dióhéjnyi-atommagnyi tömörítettséggű gondolataig terjed azon idézetek száma, amelyek „Megállj!”-t parancsolnak gyermeknek, tanulónak, tanárnak, felnőttnek a napi rohanásban, hogy ki-ki legalább pár másodpercre eszméljen, hogy van még feladata, mielőtt álmra hajtaná a fejét.

Lapozunk tovább. Meghirdetett, rögzített és megvalósított elvek a szerkesztésben, mind a zenei mind pedig a rajzos és festői munkák megkomponálásában (Sok közülük Lantos Ferenc festőművész, még több azonban Lantos és Apagyi tanítványainak a munkái). Írásunk arányait borítaná fel felsorolásuk, mely épp a „kottakönyv” filozófiája ellen szólna: az arányok megtartása a világrend megőrzésének a szolgálatában áll.

Hetekkel ezelőtt látott napvilágot Apagyi Mária munkája. Nem gondoljuk, hogy pár hét alatt, egy-két év alatt összegyűjtött anyagról lenne szó. Épp egy emberöltő szakmai és privát élete sűrűsödik benne. Összefonódva a kettő. Mert Lantos Ferenc képzőművész munkája, festészete, világlátása, nevelési elképzelései, személyiségének egésze Apagyi Mária zenepedagógiai munkájának, nevelési hitvallásának, világérzésének részszévé vált ebben a példaadó művészi-emberi kapcsolatban, humanisztikus szövetségben. És Apagyi Mária tette muzsikáló harmóniával teltté Lantos Ferenc képeit is – a kölcsönösség jegyében.

Milyen pedagógiai alapelveket sugároz a kiadvány? A gyermek fantáziájának felszabadítását, a gyermeki-tanulói aktivitás: a keresés-kutatás igényét, a világszemlélet kitágítását, amely kíváncsivá teheti az ezen művészi légkör által megérintett fiatalokat, hogy megtalálják a rendet, az azonos elveket a tudományban, művészetben, a kozmoszban, a mindennapok szösszeneteitől az univerzum csodálni való jelenségeiig. Erről szólna a gyermek felszabadítására való törekvés a XXI. században, a kreatív emberré nevelés erkölcsi elkötelezettsége.

Milyen *stációk* vezettek oda, hogy ma kézben tarthatjuk Apagyi Mária jelen kiadványát?

Úgy gondoltam, hogy érdeklődöm majd titkokban Apagyi néhány kollégájától, vagy felhívom őt magát telefonon, hogy ne legyek teljesen tájékozatlan az életút eseményeiben. Lapozás közben arra is rá kellett jönnöm, hogy minden aktuálisan bennem felmerült kérdésre választ kapok a „kottakönyv”-ből. Az életrajzi tényeket még lakonikus tömörséggel sem sorolhatjuk itt, azok közül is csaknem szubjektíven tallózva párat. Tanítás, pedagógiai munka, tanfolyamok, kurzusok az *improvizáció* tárgykörében, előadások, bemutatók sokasága bel- és külföldön (Komló, Pécs, Debrecen, Orosháza, Szeged; Varsó, Utrecht, Ungvár, Helsinki, Róma és Almamellék) emlékeznek reá és növendékeire. Publikációi a PARLANDO hasábjain folytatásokban, feladatgyűjtemény az improvizáció tanításához, a Népművelési Intézet kiadványaként jelentek meg. Nemzetközi hírét pedig a Pergamon Press kiadó tette állandóvá a „Szimmetriák a zenetanításban” c. angol nyelven megjelent munkájával.

A díjak közül a Weiner Leó Díj a legjelentősebb (1991), az életeseményekből pedig még az említetteken kívül is magasan az intézményalapítás emelkedik ki a sorból: az Apáczai János Nevelési Központ keretében ma is működő Martyn Ferenc Művészeti Szabadiskola, és zenei tagozatának hosszú évekig tartó vezetése.

Előttünk állt meghatódottsága teljében ez a törekeny természetű, művészi alázatával és szerénységével mindannyiunkat zavarba ejtő, emberöltőnyi munkát magába sűrítő alkotás szerzője, Apagyi Mária, akinek a neve odakívánkozik Tusa Erzsébet és Gonda János professzorok említéséhez, akik a magyar zenei nevelés megújítását tűzték célul az integratív művészeti nevelés, a poliesztétikai nevelés, az improvizáció, a kreativitás fogalmainak és gyakorlatának meghonosításával – már negyven éve.

Drága Mária! Kívánom, hogy növendékeink sokasága, akiket munkásságod eredményeként megérint a szépség, a harmónia, az univerzum titkai kutatásának, a művészi kifejezésnek, a kreativitásnak a kényszere, – még ma is, felbolydult és az értékekre egyre kevésbé érzékeny világunkban – a ZongorÁLOM-tól megihletve életprogrammá tegyék azt, amit morális elkötelezettségükből fakadóan személyes vallomássá fogalmazhatnak: „jövőbeli életemben dolgaimat mind így csinÁLOM”. Légy még sokáig részese ennek a sokrétű ÁLOM-világ alakításának, formálásának!

Laczó Zoltán

A Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem docensének
írása a *ZONGORÁLOM*-ról

a PARLANDO 51 évf.. 2009. 1. számában

A

Reinhold!

ハンガリーのピアノ教育の発展
—アパジ・マーリア著『ピアノの夢—創造的なピアノ学習』の意義—

降矢美彌子・岩淵摂子

Development of Hungarian Piano Education
Significance of Hungarian Piano Textbooks
Zongorálom Kreatív Zongoratanulás
by Apagyi Mária

FURIYA Miyako and IWABUCHI Setsuko

帝京平成大学紀要 第22巻 第1号

Journal of Teikyo Heisei University Vol.22 No.1

2011年3月 March 2011

ハンガリーのピアノ教育の発展
—アパジ・マーリア著『ピアノの夢—創造的なピアノ学習』の意義—

降矢美彌子¹⁾・岩淵摂子²⁾

**Development of Hungarian Piano Education
Significance of Hungarian Piano Textbooks
Zongorólom Kreatív Zongoratanulás
by Apagyi Mária**

FURIYA Miyako¹⁾ and IWABUCHI Setsuko²⁾

Abstract

Hungarian music education system was established by Kodály Zoltán(1882-1967) who was a well-known composer, musicologist and educator. The aim of Hungarian music education is developing rich human nature. Hungarian music education is organically built up for all grades and phases from child to adult and amateur to professional levels. The philosophy is the same all over the country. Nowadays the problems around the children in Japan are so awful everywhere that we think we would like to learn and get suggestions from Hungarian music education. The recent publication *Zongorólom*, three volumes of music textbooks for piano teaching, published in 2008 has so many suggestions for Japanese piano teaching and music education. The purpose of the *Zongorólom* is developing rich human nature and comprehending not just music but also science, history, painting, construction, and all of those are related beautifully. The author is Apagyi Mária. Her major point is the importance of creativity in her educational plan. In this paper we survey Hungarian piano education and introduce Apagyi's philosophy in her piano teaching, and declare the points which are needed in Japanese Music Education.

Keywords : Hungarian piano education, creative piano teaching, interdisciplinary, improvisation, creativity, rich human nature

---

1) 帝京平成大学 現代ライフ学部 児童学科

Department of Juvenile Education, Faculty of Modern Life, Teikyo Heisei University

2) 宮城教育大学 教育学部

Miyagi University of Education

創作した現代的な造形が、四季と大きさの対比を変えて映された写真(図4)が続く。サン・ピエトロ大聖堂や、これらの写真は、昼と夜のように光が違ったり、背景や遠近を変えて見ると、同じものでも全く違うものとして捉えられるということを示している。子どもが、芸術や事象を固定的に捉えないという哲学を、ピアノ学習のスタートにおいていると言えるであろう。

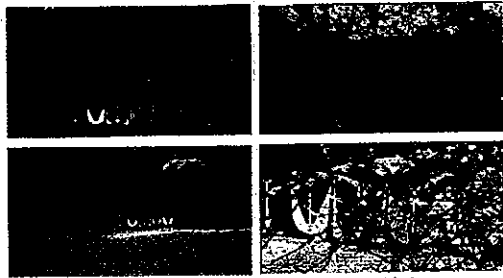

図4. ラントシュ・フェレンツ:「チューリップ」
春、夏、秋、冬。

ここまで、子どもと一緒に見るページだけを見ても、ピアノ学習に入る際、ピアノという楽器の音を出す前に、事象を科学的に分析的に捉えようとする目を養うこと、同時に、それらを文学、つまり言葉として表現されている詩を聞き、言葉の世界としても子どもが、そのように捉える力を育もうとする理念を理解することができる。

子どもと一緒に見る6ページ目には、「音を出すこと」と題され、様々な音を出す音具の写真(図5)がある。教師は、先の16-17ページの、音楽を構成する要素の全体像と構造の原理をもとに、これらの楽器で実際に子どもと一緒に音を出し、即興して音の多様な世界を体験させる。

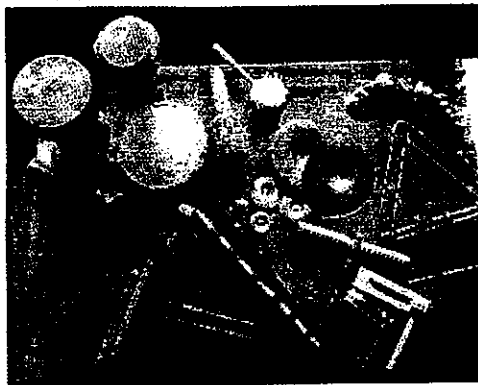

図5. さまざまな音具。

ピアノの学習に入る前に、世界に存在するあらゆるものに共通する原理や、音の多様な音色や音の要素について、図や詩や写真や建築などの幅広い眼差しの準備をして、7ページ目で初めて、ピアノという楽器の写真が載せられ(図6)、子どもたちは、ピアノという楽器に出会うのである。

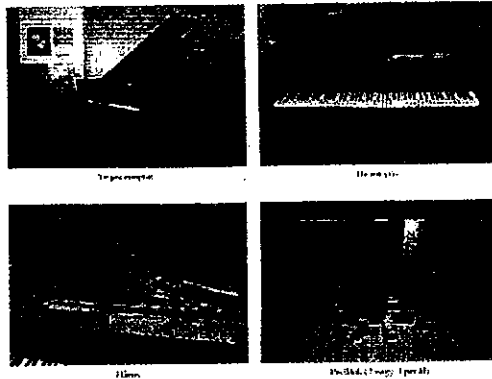

図6. ピアノ。

23ページから27ページまでは、ピアノを実際に弾く準備が具体的に書かれている。

23ページは教師のための説明で、「ピアノで音を出す様々な可能性」として、クラスター、つまり鍵盤を手のひらや前腕で弾く、倍音を鳴らす、弦を爪で引っかく、グリッサンドなどの現代的な奏法や、ペダルの効果についても書かれている。

ピアノで音を出す様々な可能性

鍵盤	黒鍵(2つ、3つのグループ) 白鍵
	音の出し方: a. 手のひらで、前腕で、指で、など… b. 音を出さずに鍵盤を押さえて、鳴らす、鍵盤一倍音 c. グリッサンド(すべらせる)・白鍵だけで・黒鍵だけで・白鍵と黒鍵で。
弦	太い 細い
	1つの音に1、2、3本の弦がある。 音の出し方: a. 爪で引っかく。 b. 指先で(指の腹で)鳴らす。 c. 手のひらで慎重に叩く。 d. 爪で、指先で(指の腹で)グリッサンド。

鍵盤と弦 ダンパー
前か後ろで、指を弦の
鍵盤を叩き続ける一
特殊な効果: 左手
(三和音、四和音)押
け、その間右手で、
へ(上から下へ)グリ
その直後にペダル
で、そうすると音を
り出す。ペダルを踏
ループを音を出さず
を再び行う。
ヘンリー・カウエ

ヘンリー・カウエ
ハーブ(Aeolian Har
1923年に使ってい
でのクラスター技
ベアード・ピアノの
た様々なものによ
ペダル
[ペダルはピ

右のペダル
使い方
真ん中のペ
ペダル
a.
b.

左のペダ
楽器本体、木と
音の出し
叩くこと
プリベアード・
て、例え
物。

24ページで
を、25ページ0

日本音楽教育学会第42回大会

研究発表H-6

ハンガリーのピアノ教育の発展Ⅱ

—絵画・建築・数学などを総合し、即興を重視するハンガリーのピアノ教科書—
アパジ・マーリア著『ピアノの夢—創造的なピアノ学習』全3巻の意義

降矢 美彌子 (帝京平成大学)

岩淵 摂子 (宮城教育大学非常勤講師)

10月22日(土) 12:00-12:30

奈良教育大学 306教室

1. アパジ・マーリア著

『ピアノの夢—創造的なピアノ学習 (ZONGRÁLOM Kreatív Zongoratanulás)』全3巻 (出版年2008年)

I巻

II巻

III巻

2. アパジ・マーリア (Apagyi Mária) について

- 1964年 ハンガリー南西部にあるペーチ (Pécs)市のリスト・フェレンツ音楽院音楽教員養成科(Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskola Zenetanárképző Intézet)を、ピアノとソルフェージュ教師の資格を得て卒業。
- 1985-2008年 ペーチのマルティン・フェレンツ芸術自由学校 (Martyn Ferenc Művészeti Szabadiskola) の音楽部門主任。
- 1990-1994年 ブダペシュト (Budapest)のリスト・フェレンツ音楽院 (Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskola) でインプロヴィゼーションを教える。
- 1993-2004年 ペーチ大学(Pécsi Tudományegyetem)で器楽即興とピアノを教える。
- 1998年 音楽学校のインプロヴィゼーションのカリキュラムを著す。
- 2000-2002年 ブダペシュトにてインプロヴィゼーションのマスタークラスを指導。
- 2003, 2005年 ローマにてインプロヴィゼーションのマスタークラスを指導。
- 2008年 『ピアノの夢—創造的なピアノ学習』を出版。

3. 目次

緑: 楽典や音楽理論、ピアノを弾くための基礎的な内容、黒:ピアノの練習曲 (推薦の言葉を含む)、赤:インプロヴィゼーションに関するもの、黄色:視覚との関連、青:子どもの絵や作曲の作品、ピンク:詩や民謡の旋律、民謡の編曲など、黄緑:構造の原理や教材情報など

第I巻-1より		第II巻-1より	
シャーリ・ヨージェフ: 推薦の言葉	11	サボー・ダニエル: 推薦の言葉	3
ラントシュ・フェレンツ: 上から見たチューリップ	14	シンメトリー	5
セント・ジェルジュ・アルベルトの思想	14	子どもの歌—唱え言葉—民謡 (アパジ・マーリア編曲)	8
関連、要素 (例)	15	インプロヴィゼーションと作曲の出発点	10
音楽の要素、さまざまな響き—音	16	シャーリ・ヨージェフ: 散歩 (4手)	12
構造の原理	17	シャーリ・ヨージェフ: ドラゴン (4手)	13
ヴェレシュ・シャーンドル: ラグ・カーペット 41番	18	ヴェレシュ・シャーンドル: サンザシ	16
対峙するもの—移り変わるもの (例)	19	バルトーク・ペーラ: ユニソンの旋律 (マイクロコスモス 1巻-6番)	16
音を出すもの—様々な楽器	21	ヨーゼフ・ハイドン: メヌエット・アル・ロベッシヨ	17
ピアノ	22	熟したイチゴの実	18
ピアノで音を出すさまざまな可能性	23		
正しい座り方、正しいペダルの踏み方	24		
腕の、手の、指の体操	26		
音を一響きを作るインプロヴィゼーション課題	29		
視覚との関連、課題	30		

4. 『ピアノの夢』全3巻の特徴

- 1) 楽典や理論、ピアノを弾くための基礎が系統的に配列されている。
- 2) 自然、絵画、詩、建築、数学などがピアノ学習と関連をもって豊富に掲載されている。
- 3) 特にインプロヴィゼーションと作曲の課題、視覚との関連、スケッチの課題などが項目として挙げられ系統的に配列されている。
- 4) 子どもの絵や作曲した作品が数多く掲載され、それらによって学習者がインスピレーションを得て、創造することが重視されている。

5. 子どもの作品 アシンメトリーによる絵と作曲 (II巻 p. 127, 130, 131)

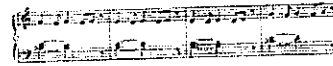

サライ・クララ 14歳:『小さい-
小さい大きい (BAR) 形式』
(II巻 p. 127)

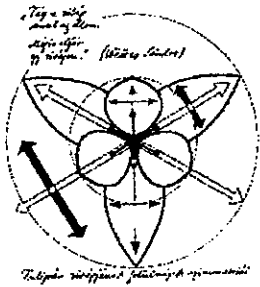
アールヴァイ・ゲルゲイ 6歳:
『アシンメトリー』 (II巻 p. 131)

『和音』 ジェームス・ルース 9歳 (II巻 p.130)

6. 『ピアノの夢—創造的なピアノ学習』 I巻

「自然—洞察—創造」 ラントシュ・フェレンツ (Lantos Ferenc; 1929-) 1975年 (I巻 p. 14)

左上の詩

「世界は夢のように広い。でも たった1輪の花にも世界はある。」

ヴェレシユ・シヤーンドル (Weöres Sándor; 1913-1989)

図下の説明文

チューリップの花の上から見たいろいろなシンメトリー

翻訳協力: ラディチ・エーヴァ

7. 関連、要素 (I巻 p. 15)

世界のすべてのものは要素から成っている。

例: 大空、惑星、地球、国、都市、そしてさらに続く...

たくさん花 家並み

1つの花 1軒の家

花びら レンガ

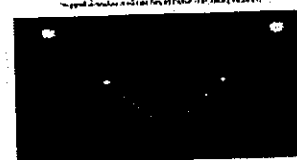
それぞれの関係にどんなに大事な役割があるかが、例からよく分かる。

8. 構造の原理 (I巻 p. 17)

いくつかの最も重要な構成の原理:

対比 リズム シンメトリー アシンメトリー
黄金分割 平行 繰り返し 再現

対比するものの例

星と夜: ローマのサン・ピエトロ
大聖堂 (ヴァチカン)

9. 対比—移り変わり (I巻 p. 19)

高い — 低い   大きい — 小さい
長い — 短い   一定の — 一定でない
ゆっくり — 速い   奇数 — 偶数
強調のある — 強調のない   同時に — 交互に
協和 — 不協和   緊張 — 緩和
結ばれた — 結ばれていない

10. ピアノで音を出す様々な可能性 (I巻 p. 23)

鍵盤 黒鍵 (2つ、3つのグループ)

白鍵

音の出し方: a. 手のひらで、前腕で、指で、などなど…

b. 音を出さずに鍵盤を押さえて、鳴らす、鍵盤 一 倍音

c. グリッサンド (すべらせる) ・白鍵で・黒鍵で・白鍵と黒鍵で

弦 太い

細い

1つの音に1、2、3本の弦がある

音の出し方: a. 爪で引っかく

b. 指先で (指の腹で) 鳴らす

c. 手のひらで慎重に叩く

鍵盤と弦 ダンパー/弱音器/が設置してある場所の前か後ろで、指を弦の上に滑らせる、そしてその弦の鍵盤を叩き続ける
一倍音を鳴らす、など。

特殊な効果: 左手で鍵盤を、音を出さずに和音を (三和音、四和音) 押さえて保ち、右のペダルを踏み続け、その間右手で、押さえてある鍵盤の弦を下から上へ (上から下へ) グリッサンドを演奏する。

その直後にペダルを放して、そしてまたすぐ踏んで、そうすると音を出さずに押さえてあった和音が鳴り出す。

ペダルを踏み続けて、左手でつぎの音のグループを音を出さずに押さえる…、そしてさっきの流れをまた行う。

右のペダル: 音をつなげる、響かせる 使い方: 後で踏む、同時に踏む、前に踏む

真ん中のペダル: 大体のピアノの真ん中にあるペダル

a. ひとつは音の響きをとても柔らかくする

b. ひとつはソステヌート・ペダル、音を長く保たせる

左のペダル: 音を柔らかくする

楽器本体、木と金属の部分

音の出し方: 手で、あるいは何かの物で (慎重に叩くこと)

プリペアド 音を出す様々な手段を使って、例えば: 紙、消しゴム、弦に使える物

11. 正しいペダルの使い方 (I巻 p. 24)

ペダルの踏み方によって、全部踏む、半分踏む、四分の一踏む、そしてそれらの間の段階を使うことができる。

もちろん、鍵盤で音を鳴らした後に押したペダル(シンコーション・ペダル)はどのタイミングで踏むかということも大事である。

この方法はピアノを習い始める頃、もしくはその後でも必要な場合によく使う方法で、そのタイミングはきちんと判断できる。

例えば、四分の四拍子の場合は、全音をつなげたいときに、ペダルを三拍目でも、二拍目でも、それから一拍目の裏にでも入ることができる。

12. シンメトリー

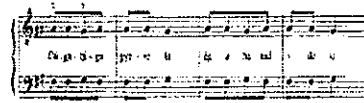
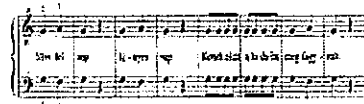
水平軸の鏡 (II巻 p. 7)

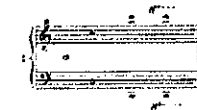
J. S. Bach: フーガの技法第5番 (一部)

ラントシュ・フェレンツ: 『自然-洞察-創造IV』から

子どもの歌 一唱え言葉一民謡
アバジ・マーリア編曲 (II巻 p. 8)

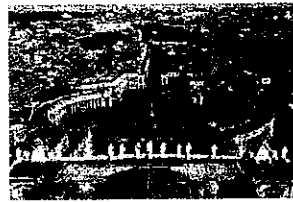
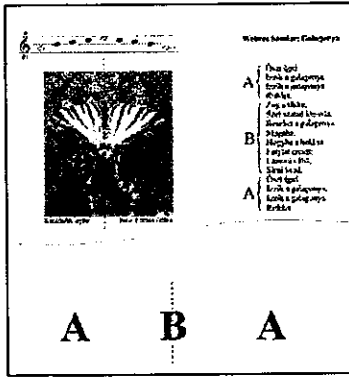
出発点 水平軸の鏡によるインプロ
ヴィゼーション、作曲 (II巻 p.10)

自然や建築・絵画の中のシンメトリー

縦軸の鏡 (II巻 p.14-15)

ヨーロッパタイマイ ヴェレシュ・シャーンドル:
(アゲハチョウ) サンザシ

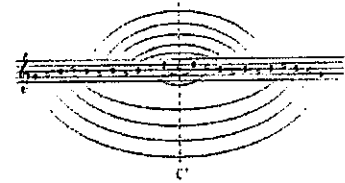
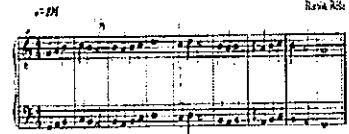

ローマ サン・ピエトロ大聖堂

ラントシュ・フェレンツ:『創世』1969年

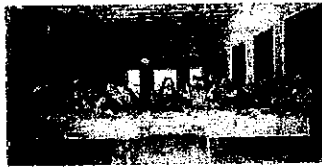
縦軸の鏡 (II巻 p.16-17)

ユニゾンの旋律

バルトーク:『マイクロコスモス』1巻6番

シンメトリーの例 (II巻 p.46-47)

レオナルド・ダ・ヴィンチ:
『最後の晩餐』

ラントシュ・フェレンツ:
『レオナルド・ダ・ヴィンチ
『最後の晩餐』によるシンメ
トリーの分析』

縦軸の鏡 (II巻 p.19)

『星よ、星よ』

A B B_v A
3 3 3 3 小節

13. 視覚との関連 (I巻 p.30)

すべての絵、スケッチは、平面上に
斑点、点、線で描写することができる。

これらの性質:

- 形
- 大きさ
- 明暗の度合い (濃淡の度合い、色の度合い)
- 印象 (固いー柔らかい)

キラーイ・チャバ(14歳)
アソーデイ・ジェンジュ(12歳)
コパーシュ・アニタ(12歳) (I巻 p.31)

14. 絵によるピアノ・インプロヴィ
ゼーションの指導

ラントシュ・フェレンツ:
『響きIV』1991年 (I巻 p.35)

15. インプロヴィゼーションについて1 (I巻 p.29)

それぞれの課題について、I巻からIII巻まで、系統的に課題が与えられる。

インプロヴィゼーションの課題: 音を — 音の響きを作る

簡単な楽器を使って、またピアノで、音と友達になり、遊ぶ

1. 色々な音を出す、鳴った音に注目して、それぞれの音の性質に基づいて比べる
2. 異なる音色の音を出す
3. 異なる強さの音を出す
4. 異なる高さの音を出す
5. 異なる長さの音を出す
6. 鳴らされた音とその間にある沈黙に注目する
7. 同じやり方で鳴らされた音(例えば: 同じ音色 — 同じ強さ; 同じ高さ — 同じ長さなどなど...)
8. 今までの課題の色々な組み合わせでできた音
9. 実際にある音に基づいて、対比—移り変わり—のようなもの: 音色の一、音の強さの一、音の高さの一、音の長さの一。
10. 音を出すものを移り変わりに応用
11. 1つの与えられた音(同じ高さ)— 反対、移り変わり
12. 1つの与えられた音(オクターヴ)— 反対、移り変わり
13. 1つの与えられた音と周り — 1つの与えられた音を鳴らすことと、その他の音にも一緒に注目すること

16. 五音階によるピアノ・インプロヴィゼーションの指導

Kérdés: Kündülő pentaton
Válasz: Tiszta kvartta épülő pentaton

2 (4) ütem   2 (4) ütem

アバジ・マーリア：『問いと答え』2番
(I巻 p.177)

17. II巻の分析

内容	作品数
ハンガリーの現代作曲家による作品	53(27.2%)
ハンガリー以外の現代作曲家による作品	3(1.6%)
バロック、古典派、ロマン派の作品	21(10.8%)
ピアノを弾くための基礎(音階や和音等)のための曲	47(24.1%)
インプロヴィゼーションに関するもの	49(25.1%)
ハンガリーのわらべうたや民謡の旋律、編曲	11(5.6%)
子どもの作品	11(5.6%)
自然や建築、絵画などの写真	20
ヴェレシュ・シャーンドルの詩	5
子どもの描いた絵	14

曲には連弾曲 17 曲が含まれる(全 195 曲中)。

18. III巻の分析

内容	作品数	
III巻-1	ツェルニーのエチュード	18(17.1%)
	バロックの作品	19(18.1%)
	古典派の作品	21(20.0%)
	ロマン派の作品	5(4.8%)
III巻-2	ハンガリーの現代作曲家による作品	39(37.1%)
	子どもの作品	1(1.0%)
	ハンガリー国歌、第2国歌	2(1.9%)
III巻通して	ラントシュ・フェレンツの作品	8

ハンガリーの現代作曲家による作品には、連弾曲 4 曲、2 台ピアノのための曲 7 曲が含まれる(全 105 曲中)。

19. アバジ・マーリア著『ピアノの夢—創造的なピアノ学習』のまとめ

- 1) 美術や建築、自然、文学、数学など他の芸術や学問との関連を感じることに出発点を置いている。
- 2) 要素と構造の原理に基づいて、基礎や視覚との関連、インプロヴィゼーションなどの学習内容が系統的に構成されている。
- 3) 現代的な奏法も用いて、ピアノで多様な音を出す可能性を最初から教える。
- 4) インプロヴィゼーションの重視。基礎と同時的に学べるよう、課題が系統的に構成されている。
- 5) 子どもの作品が教科書に載っていることによって、学習者がインスピレーションを得て、本来持っている創造性が引き出されるよう、数多く掲載されている。
- 6) 様々な分野との関連性に目を向けることによって、総合的な考え方が広がり、人格が豊かになるという視点。

20. アバジ・マーリア著『ピアノの夢—創造的なピアノ学習』の今日的意義

- 1) さまざまな分野との関連性に目を向け、生徒自身がその関連を発見し、感じることに、それらを表現することによって、ピアノを通じて創造的な音楽演奏を実現させることができるという視点
- 2) ピアノ学習の最初の段階からインプロヴィゼーションを取り入れ、音楽にも他の分野にも共通して存在するさまざまな原理によるインプロヴィゼーションが、音楽作品をより良く理解し、演奏に役立つという視点
- 3) 総合的なピアノの学習を通して、人格全体が豊かになり、将来どのような道に進んでも役に立つような、包括的な考え方を形成できるという人間教育としての視点

降矢美彌子 furiyamiyako@yahoo.co.jp URL:http://furiya-music-material.miyakyo-u.ac.jp
 岩淵慎子 yiz01724@nifty.ne.jp
 参考文献 降矢美彌子、岩淵慎子「ハンガリーのピアノ教育の発展—アバジ・マーリア著『ピアノの夢—創造的なピアノ学習』の意義—」帝京平成大学紀要 第22巻第1号 2011年3月30日
 パワーポイント・資料作成協力 山崎純子 岩淵慎子 大木恵美